"Bugün Üretimi Destek Günüdür"

« Dış piyasalarda ihracata destek verecek bir canlanma yakın zamanda beklenmiyor. Bu durumda hükümetin ortaya koyacağı mali perspektif ve reform politikaları ile güveni yeniden tesis etmesi kritik önemde. Bunlar ne kadar erken sağlanırsa, pozitif büyümeyi o kadar erken görürüz. Sonuç olarak, bugün üretimi destek günüdür. İşletmelerimizi ayakta tutma, düşen kapasiteleri artırma, azalan istihdamı yerine koyma günüdür. Mevcut üretime ve işletmelere destek olma günüdür. Bunu başarmak içinse, yeni bir yaklaşıma ihtiyacımız var. Bu da üretimi teşviktir. »

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı

Yılın ilk üç ayında ekonomideki daralma yüzde 13,8 ile beklentilerin çok ötesinde bir orana ulaştı. Küresel krizin başladığı 2008'in son çeyreğindeki yüzde 6,2'lik küçülmeden sonra ortaya çıkan bu yeni küçülme oranı göstermiştir ki Türkiye, küresel krizden en çok etkilenen ülkelerden biri haline gelmiştir. Ortaya çıkan bu küçülme oranı, 1945 yılındaki yüzde 15,3'lük küçülmeden sonra ekonomideki en yüksek oranlı ikinci daralma olmuştur. Öte yandan arka arkaya iki çeyrek birden küçülme yaşanmasıyla birlikte, ülkemizin ekonomi literatüründen kabul edildiği şekliyle resesyona yani durgunluğa girmiş olduğu da resmiyet kazanmıştır.

Küçülmenin kaynaklarına indiğimizde, asıl sorunun özel tüketim ve özel yatırımlarda yaşandığını görüyoruz. Ekonominin yüzde yetmişinin oluşturan özel tüketim yüzde 9,2 daralırken, yüzde on altılık paya sahip özel yatırımlar yüzde 36 gibi olağanüstü bir oranda azalmış. Her ikisi birlikte büyümeyi on beş puan düşürmüşler. Buna karşın kamu tüketimi yüzde altı, kamu yatırımlarıysa yüzde 25 büyümüş. Peki, kamu bütçesinin rekor açık vermesi pahasına artırılan kamu tüketiminin ve kamu yatırımlarının ekonominin toplam büyümesine katkısı ne kadar olmuş. Sadece 1,1 puan. Bir başka deyişle kamu tüketimi ve kamu yatırımının katkısı olmadığında bile ekonomideki küçülme ancak yüzde on beş oluyor. Bu durum zaten açıkça gösteriyor ki, ekonomideki küçülmeyi kamu harcamalarını artırarak telafi etmek mümkün değil. 2009'un ilk çeyreğinde ekonomi yönetiminin yanlış tercihle özel sektöre destek yerine kamu harcamalarını artırması, ekonomideki küçülmeyi önleyememiştir. Oysa özellikle yerel idarelere aktarılan ve büyük ölçüde israf olunan kaynaklar ile özel sektör desteklenmiş olsaydı bu vahim tablo önlenebilirdi.

Bir diğer ilginç noktaysa, küçülmenin ikinci sorumlusu konumunda olan stoklardaki hızlı azalma olarak göze çarpıyor. Bunun küçülmeye katkısıysa 7,1 puan. Bankaların finansman desteği sağlamaması, artan stok finansmanı maliyetleri ve ekonomide artan belirsizlikler, şirketlerimizin stoklarını hızla azalttıklarını gösteriyor.

Ekonomideki küçülmenin arz tarafını yani sektörleri incelediğimizdeyse, tarımın yüzde üç, sanayi sektörlerinin yüzde on sekiz, hizmet sektörlerinin yüzde on iki, inşaatın yüzde on dokuz daraldığını görüyoruz. İhracatın neredeyse yüzde doksanı sanayi ürünlerinden oluştuğundan, sanayi sektörlerinin dış talepten olumsuz etkilenmesi beklenen bir durumdu.

İç tüketim ve istihdam üzerinde etkili olan hizmet sektörlerindeki küçülme, istihdam problemini daha da artırıyor. Küresel krizin çıkmasını takip eden altı ayda, işsiz sayısı 1,2 milyon artmış, sigortalı çalışan sayısıysa 753 bin kişi azalmıştır. 6,3 milyon kişi çalışmaya hazır ama iş yok. Tarım dışında her üç gençten biri işsiz. İnşaat sektörüyse kredilerdeki daralma ve beklentilerin bozulmasından fazlasıyla etkilenmiş durumda. Büyüyen tek sektör konumundaki mali sektörün bu büyümesinin ardında, faizlerdeki düşüş sayesinde fiyatları artan devlet iç borçlanma senetlerinin değer artışı bulunuyor. Ancak bu büyümenin sonraki çeyreklerde devamı mümkün gözükmüyor.

Özetle bizim krizimiz değil denilerek başlangıçta yeterince önemsenmeyen, sonrasında gerekli önlemleri aldık, en az etkilenen ülke olacağız denerek geçiştirilmeye çalışılan küresel kriz, artık bizim krizimize dönüşmüş durumda. Krizin başladığı ABD, ikinci durağı İngiltere, iflas etti gözüyle bakılan Macaristan ve düşen emtia fiyatlarının en büyük darbeyi vurduğu Rusya'da dahi ekonomik küçülme bu boyutlara ulaşmamıştır. Türkiye ilk çeyrek itibariyle AB ve OECD üyesi ülkeler arasında krizi en ağır yaşayan ülke olmuştur.

Esasında küresel ekonomik kriz Türkiye'yi ekonominin zaten inişe geçtiği bir dönemde yakalamıştır. Sanayinin ve ihracatın ithalata bağımlılığının giderek artması, borçlanmaya dayalı tüketimin yükselişi, Türkiye'yi giderek daha fazla dış borçlanmaya ve sermaye girişine bağımlı hale getirmişti. Bunun yarattığı kırılgan ortama, siyasette yaşananlarda eklenince, reform süreci durma noktasına gelmiş ve beklentiler bozulmaya başlamıştı.

Tüm bu bozulmalar bir araya gelince, küresel krize daha sağlam ve "toksik varlıklar"ın bulaşmadığı bir bankacılık sistemiyle, gelişmiş ülkelere göre daha az hane halkı borç oranıyla, pek çok ülke vatandaşlarını aksine daha az servet kaybıyla, yüksek döviz birikimi ve geçmişe göre iyileşmiş bir kamu mali yapısıyla girmiş olmamıza rağmen, son iki çeyrektir dünyanın en çok küçülen ekonomilerinden biri olduk.

2009'un ikinci çeyreğinde de sanayideki, ihracattaki ve iç piyasadaki daralma devam ediyor. Hükümetin doğru bir kararla başlattığı vergi indirimleri en azından daralmanın boyutunu küçültmekte. İhracattaki düşüş devam etmekle birlikte azalışı yavaşlamakta. Aylık sanayi üretim endeksinin Şubat ayında dip yapmasından sonra, aylık bazda yönünü bir miktar yukarı doğru çevirmiştir. Ancak burada dikkatli olmak gerekiyor zira bu veriler mevsimsellikten arındırıldığında mart, nisan ve mayıs aylarında üretimdeki kıpırdanmanın çok da belirgin olmadığını görüyoruz.

Ekonomide yaşanan diğer önemli sorun, şirketlerimizin fon akışlarında ortaya çıkan dengesizlik. Şirketlerimizin gelir-gider tahminleri, kriz öncesi ortama göre ve hükümetimizin de özellikle vurguladığı şekilde krizden fazla etkilenilmeyeceği varsayımıyla hazırlanmıştı. Oysa giderler aynı kalırken, gelirler beklenenin çok altında kalmıştır. O halde bu uyumsuzluğu giderecek ve şirketlerin taahhütlerini de zamana yayacak düzenlemelere acilen ihtiyaç duyulmakta.

Ekonomide düzelmeyi başlatacak anahtar, güven veren ve tutarlı yeni bir orta vadeli program oluşturmak. Zira reel sektörün ve tüketicilerin güven sorunu aşılmadan, iç talepte güçlü ve kalıcı bir canlanma meydana gelmeyecek. Dış piyasalardaysa ihracata destek verecek bir canlanma yakın zamanda beklenmiyor. Bu durumda hükümetin ortaya koyacağı mali perspektif ve reform politikaları ile güveni yeniden tesis etmesi kritik önemde. Bunlar ne kadar erken sağlanırsa, pozitif büyümeyi o kadar erken görürüz. Sonuç olarak, bugün üretimi destek günüdür. İşletmelerimizi ayakta tutma, düşen kapasiteleri artırma, azalan istihdamı yerine koyma günüdür. Mevcut üretime ve işletmelere destek olma günüdür. Bunu başarmak içinse, yeni bir yaklaşıma ihtiyacımız var. Bu da üretimi teşviktir.